

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sisäministeriön lausunto; valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Valtioneuvosto valmistele uutta tasa-arvopoliittista selontekoa. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt ministeriöiden näkemyksiä siitä, mitä kysymyksiä sukupuolten tasa-arvoa koskevan selonteon valmistelussa tulisi ottaa huomioon ja millaisia kansallisia tavoitteita selonteossa pitäisi asettaa. Selonteossa myös käsitellään toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon 2020-luvun loppuun saakka. Suomalainen tasa-arvopoliittikka koskee kaikkia sukupuolia, ja tasa-arvopoliittikassa otetaan huomioon myös mm. ikä ja etninen alkuperä. Selonteossa tullaan käsittelemään seuraavia teemoja: 1) hoiva ja huolenpito 2) sivistys, koulutus ja tiede 3) työ ja elinkeino 4) hyvinvointi, terveys ja elinolot 5) vapaus, koskemattomuus, turvallisuus ja yksityisyys 6) osallisuus 7) oikeus-turva sekä 8) valta ja resurssit.

Pyydettyä lausuntonaan sisäministeriö toteaa seuraavaa ensin yleisesti sisäasiainhallinnon osalta ja sen jälkeen tiettyjen toimialojen osalta erityisesti.

2 Yleisesti sisäasiainhallinnon näkökulmasta

2.1 Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa?

Sukupuolten moninaisuus-näkökulman valtavirtaistaminen ja huomioiminen rakenteellisesti. Edelleen monissa hallinnon rakenteissa, kuten erilaisissa lomakkeissa, saniteetti- ja pukuhuonetoiloissa yms. huomioidaan pääsääntöisesti vain miehet ja naiset. Myös erilaisten sukupuolten kohtaaminen asiakaspalvelutilanteissa tuottaa haasteita eri hallinnonaloilla.

Tulevaisuudessa väestön ikääntymisen ja hoiva-suhteen muutoksen vaikutus sukupuolten tasa-arvoon tulisi ottaa ennakoivasti huomioon. Ikääntyminen ja toisaalta teknologian kehitys vaikuttavat myös osallisuuteen.

Turvallisuuden osalta on ennakoitavissa, että naisiin kohdistuva väkivalta, häirintä ja viharikokset sekä ihmiskauppa ei tule kymmenessä vuodessa katoamaan, joten näiden kysymyksiin keskittyminen on edelleen ajankohtaista.

Lisäksi huomiota kiinnitetään siihen, että teema-alueen *e. Vapaus, koskemattomuus, turvallisuus, yksityisyys* osalta tasa-arvopoliittisessa selonteossa tulisi huomioida se, ettei sukupuolten polarisaatio kasva tulevaisuudessa. Polarisaation ehkäisyssä olisi huomioitava, että:

- Matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys ja toimeentulo-ongelmat ovat merkittäviä syrjäytymisen riskitekijöitä. Syrjäytyminen saa usein alkunsa silloin, kun huono-osaisuus kasautuu ja monimuotoistuu sekä alkaa heikentää ihmisen mahdollisuuksia hallita omaa elämäänsä. Samalla myös yhteiskunnallisen osallisuuden kokemus laskee. Syrjäytyminen voi aiheuttaa turvallisuusongelmia, jotka taas kiihdyttävät syrjäytymiskehitystä yksilötasolla.
- Miehet ovat jo nykyisellään keskimäärin matalammin kouluttautuneita ja suuremmassa syrjäytymisriskissä kuin naiset. Esimerkiksi työn, koulutuksen ulkopuolella olevista NEET-nuorista n. 60% on poikia/miehiä.
- Nuoret miehet ovat yliedustettuina rikoksentehtäjinä, keski-ikäiset miehet puolestaan erilaisissa onnettomuustilastoissa.

Yhteiskunnan rakenteellisten seikkojen lisäksi, asiassa tulisi kiinnittää huomiota myös polarisaatiota ruokkivan (viha)puheen kehittymiseen ja informaatiovaikuttamiseen. Erittäin huolestuttava kehityskulku on Euroopassakin kasvava vastustus naisten oikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa kohtaan. Järjestäytyneet verkostot ovat kampanjoineet erityisesti naisten seksuaali- ja lisääntymisoikeuksia vastaan edistäen samalla syrjintää ja väkivaltaa seksuaalivähemmistöjä kohtaan.

2.2 Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän aikavälin tasa-arvopoliittiset tavoitteet?

Tasa-arvopoliittisena tavoitteena tulisi olla, että yhteiskunta on yhtä turvallinen kaikille sukupuolille. Myös maaliskuussa eduskunnalle annettavan sisäisen turvallisuuden selonteon tavoitteena on varmistaa sisäisen turvallisuuden edelleen kehittyminen niin, että Suomi on maailman turvallisimaa maa kaikille ihmisille ja ihmisryhmille. Pitkän aikavälin tasa-arvopoliittisia tavoitteita asetettaessa tulisi ottaa huomioon, että:

- Turvallisuus ja turvallisuuden tunne on nykyisellään usein riippuvaista henkilön ominaisuuksista kuten sukupuoli, ikä, alkuperä jne.
- Naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyys Suomessa on asia, jota kansainvälisissäkin arvioissa pidetään merkittävänä ongelmana. Suomalaisista naisista lähes puolet on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Noin kolmannes naisista on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppanin taholta. Lähes kaikki poliisin tietoon tulleiden raiskausten uhrin ovat naisia, yleensä nuoria.
- Sukupuolivähemmistöt joutuvat usein vihapuheen kohteiksi. Vuonna 2014 julkaistun sateenkaarinuoria Suomessa käsittelevän selvityksen mu-

kaan transidentiteetin omaavista vastaajista noin 82 % ilmoitti kokeneensa koulussa toisinaan tai usein asiatonta kohtelua, kiusaamista tai syrjintää.

- Sukupuolten moninaisuus otetaan huomioon politiikassa ja rakenteissa säännön- ja johdonmukaisesti.
- Erityisesti naiset, jotka kuuluvat johonkin vähemmistöön, joutuvat usein vihapuheen kohteeksi. Vähemmistöön kuulumisen lisää seksuaalisen häirinnän riskiä naisilla yli kaksinkertaiseksi ja seksuaalisen väkivallan kokemusten kasautumisen riskiä lähes nelinkertaiseksi. Sukupuolittunutta vihapuhetta kokeneista 62 % on kokenut myös seksuaalista häirintää. Naisien riski kokea sekä seksuaalista häirintää että vihapuhetta on yli 5 kertaa suurempi kuin miehillä. Naisiin kohdistuva vihapuhe on usein sukupuolittunutta, seksualisoivaa ja identiteettiin kohdistuvaa.
- Toisaalta nuoret miehet ovat yliedustettuina rikoksenteijöissä, pois lukien henkirikokset, jotka ovat korostuneesti heikosti koulutettujen, työelämän ulkopuolella olevien, pitkälle alkoholisoituneiden työikäisten miesten keskinäistä rikollisuutta.

2.3 Mitkä pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien EU:ta ja kansainvälistä ympäristöä?

Suomi toimii esimerkkinä muille ja pitää tasa-arvokysymyksiä esillä sekä EU:ssä että kansainvälisessä politiikassa ja käyttää näitä kysymyksiä esimerkiksi kehitysapuprojektien painopisteenä.

2.4 Miten lainsäädäntöä ja yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi?

Uusi transilainsäädäntö pitäisi saada voimaan pian ja intersukupuolisten lasten ja ihmisten asemaa parantaa esimerkiksi lainsäädännön keinoin.

Tasa-arvolain muuttamista pohtien, että myös yksityishenkilöllä olisi mahdollisuus viedä tasa-arvolakia koskeva kanteluasia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi. Ylipäänsä tasa-arvolakia ja yhdenvertaisuuslakia tulisi tarkastella yhdessä ja mahdollisesti harmonisoida eroavaisuuksien osalta ja säätää tarkemmin moniperustaisen tai risteävän syrjinnän käsittelystä, esimerkiksi miten tämä tulisi ottaa huomioon hyvityksen määrässä.

Lisäksi käytettävistä oikeussuojakeinoista tulisi tiedottaa erityisesti eri vähemmistöihin kuuluvia (eri kielillä).

Naisiin kohdistuvan väkivallan kysymyksissä tulee sovittelua käyttää ainoastaan poikkeuksellisesti.

2.5 Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Moniperusteisen syrjinnän rakenteiden tunteminen ja näkyväksi tekeminen ovat ensisijaisia keinoja, jotta siihen on mahdollista puuttua. Vähemmistöön kuulumisen vähemmistön sisällä voi altistaa entisestään moniperusteiselle

Lausunto

SM211289

21.01.2021

00.02.04

SMDno-2020-2876

syryinnälle ja yhteiskunnasta syryjytymiselle. Lisäksi olisi tuettava paremmin eri sukupuolten vapautta identifioida itsensä, edistettävä heidän asemaansa työelämässä ja perhe-elämässä sekä parannettava heidän oikeussuojaansa mahdollisissa syryntätilanteissa.

Moniperusteista ja risteävää syryntää tunnustetaan vielä huonosti. Kuitenkin tiedetään, että syryntäkokemuksilla on tapana kasaantua, erityisesti naisille ja useaan eri marginaaliin kuuluville. Siksi kaivataan lisää tietoa esimerkiksi eri vähemmistöihin kuuluvien tai vammaisten naisten ja sukupuolivähemmistöjen kokemuksista ja toisaalta osaamisen ja tiedon lisäämisestä läpi yhteiskunnan syrynnästä, sen yleisyydestä ja risteävyydestä. Erilaisten tasa-arvoa parantaviin pyrkivien toimenpiteiden pitäisi ottaa huomioon paremmin erilaisiin ryhmiin kuuluvat sukupuolet ja heidän mahdollisesti erilaiset tarpeensa ja tilanteensa. Oikeussuojaa moniperustaisen ja risteävän syrynnän osalta tulisi vahvistaa oikeushallinnon osaamisella ja toisaalta lainsäädännön ja oikeussuojakeinojen selkeyttämisellä sekä tiedon lisäämisellä oikeussuojakeinoista syrynnän uhrien keskuudessa.

2.6 Muut huomiot

Viranomaisten osaamista sukupuolen moninaisuudesta, erilaisten sukupuolten kunnioittavasta kohtaamisesta sekä heidän yhdenvertaisuutensa edistämistä tulisi lisätä.

3. Maahanmuuton toimiala

Lausuntopyyntöissä nimetyistä teemoista erityisesti 5) ja 7) liittyvät maahanmuuton toimialaan, joita käsitellään seuraavassa erityisesti lainsäädännön ja yksilön oikeussuojan kehittämistä.

Maahanmuuton toimialalla erityisesti kansainvälistä suojelua koskevan säädösvalmistelun, muiden hankkeiden ja toimeksiantojen osalta perus- ja ihmisoikeusnäkökulma on korostunut. Ottaen huomioon, että kansainvälisen suojelun osalta kaiken toiminnan ja kehittämistyön tavoitteena on tarjota suojelua sitä tarvitseville, sukupuolten tasa-arvoon tähtäviä itsenäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi erikseen asettaa. Sukupuolten tasa-arvoa kuitenkin edistetään välillisesti perus- ja ihmisoikeustarkastelun kautta sekä tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteydessä esim. haavoittuvassa asemassa olevien turvapaikanhakijoiden tunnistamisen yhteydessä sekä heidän ohjaamisessa palveluihin, kuten ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään. Turvapaikanhakijat ovat jo lähtökohtaisesti haavoittuvassa asemassa, ja heidän erityistarpeensa, kuten sukupuolittuneen väkivallan uhrien tilanne, pyritään tunnistamaan turvapaikkamenettelyssä sekä vastaanottotoiminnassa. Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön esittelijöiden alkuperähdutykseen kuuluu mm. koulutus ihmiskaupasta ja sukupuolittuneesta väkivallasta turvapaikkaprosessissa. Esittelijät saavat myös koulutusta, jossa keskitytään haavoittuvassa asemassa olevien turvapaikanhakijoiden puhutteluun liittyviin erityispiirteisiin.

Sisäministeriön maahanmuutto-osastolla on parhaillaan käynnissä EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistuksen valmistelu sekä laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisen toimintaohjelman päivittäminen. Maahanmuutto-osasto on osallistunut myös EU:n turvapaikka- ja maahan-

Lausunto

SM211289

21.01.2021

00.02.04

SMDno-2020-2876

muuttorahaston kansallisen ohjelman valmisteluun. Ohjelmassa on huomioitu mm. erityisen haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät.

Meneillään olevat Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistustoimet vaikuttavat kansalliseen turvapaikkamenettelyyn joko suoraan sovellettavan tai kansallisesti toimeenpantavan EU-sääntelyn kautta. Komissio antoi syyskuussa 2020 kokonaisvaltaisen tiedonannon maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamisesta (*New Pact on Migration and Asylum*). Tiedonanto kattaa politiikan kaikki keskeiset alueet ja antaa suuntaa alkaneelle lainsäädäntökaudelle ja se on käynnistänyt uudelleen EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistuksen. Kansallisesti tärkeitä tavoitteita ovat sitoutuminen yhteisiin eurooppalaisiin ratkaisuihin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kehittämiseksi sekä aktiivinen osallistuminen keskusteluihin yhteisen turvapaikkajärjestelmän ongelmakohtien ratkaisemiseksi. Suomen kantana keskusteluissa on, että kaikessa kansallisessa ja EU:n toiminnassa on kunnioitettava kansainvälisen oikeuden velvoitteita sekä perus- ja ihmisoikeuksia, ml. yhdenvertaisuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastainen toimintaohjelma on päivitetty vuosille 2021–2024. Ohjelmalla torjutaan kokonaisvaltaisesti laitonta maahantuloa ja maassa oleskelua sekä paljastetaan väärinkäytöksiä, hyväksikäyttötapauksia ja ihmiskauppaa. Samalla ehkäistään varjoyhteiskunnan muodostumista. Toimintaohjelman läpileikkaavia periaatteita ovat perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaaminen ja ihmiskaupan ilmitulon edistäminen. Ohjelmassa korostetaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tunnistamista, koska heillä on usein oikeus ja tarve erityiseen tukeen tai palveluihin. Lisäksi ohjelmassa on tunnistettu ilman oleskeluoikeutta maassa oleskelevien kohonnut riski joutua ihmiskaupan ja muiden hyväksikäytön muotojen uhriksi, mikä edellyttää viranomaisilta ja kolmannen sektorin toimijoilta osaamista tunnistaa ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön eri muodot. Ohjelmassa tarkastellaan ilman oleskeluoikeutta maassa oleskelevien asemaa ja heihin liittyviä hyväksikäytön ilmiöitä. Laittomaan maassa oleskeluun liittyy monenlaisia riskejä niin ilman oleskeluoikeutta maassa oleskeleville henkilöille kuin koko yhteiskunnalle. Ilman oleskeluoikeutta olevat henkilöt ovat vaarassa joutua eri tavoin hyväksikäytetyiksi ja jopa ihmiskaupan uhreiksi. Erityisesti lapsiperheiden ja naisten asema on vaikea. Ohjelmassa esitetään selvitetäväksi mahdollisuutta palomuurin perustamiseen tietyissä tilanteissa. Näin ohjelmalla halutaan osaltaan edesauttaa sitä, että uhreilla olisi nykyistä matalampi kynnyks raportoita heihin kohdistuneesta hyväksikäytöstä ja rikoksista. Selvityksen yhteydessä myös sukupuoleen liittyvät näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi.

Suomi vastaanottaa vuosittaisessa pakolaiskiintiössä YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaisiksi katsomia henkilöitä tai muita kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ulkomaalaisia. UNHCR määrittää eniten apua tarvitsevat ja esittää pientä osaa näistä henkilöistä uudelleensijoitettaviksi kiintiöpakolaisia vastaanottaviin maihin. Suomi painottaa kiintiöpakolaisten valinnassa haavoittuvimpia ryhmiä. Heitä ovat esimerkiksi lapsiperheet ja vaikeassa asemassa olevat naiset, kuten yksinhuoltajat.

Maahanmuutto-osasto tulosoittaa Maahanmuuttovirastoa. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sisältyy tavoitteena Maahanmuuttoviraston tulossopimukseen. Tulossopimus sisältää sekä toiminnallisia että henkilöstöä

Lausunto

SM211289

21.01.2021

00.02.04

SMDno-2020-2876

koskevia tavoitteita. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevien tavoitteiden edistämistä seurataan MMO:n ja Migrin välisissä tulosohjaustapaamisissa.

Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan puitteissa toteutetaan parhailaan selvitys ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutosten yhteisvaikutukset kansainvälistä suojelua hakeneiden ja saavien asemaan. Kyseisen tutkimushankkeen avulla saadaan tutkimukseen perustuvaa tarkempaa tietoa siitä, miten ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutokset ovat vaikuttaneet yhtäältä yleisesti kansainvälistä suojaa hakevien ja saavien oikeudelliseen asemaan sekä toisaalta erityisesti lasten asemaan. Selvityksen tarve on kirjattu myös pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan 'Turvallinen oikeusvaltio Suomi.' Tutkimushankkeen päätavoitteena on arvioida, miten ulkomaalaislakiin ja sen soveltamiskäytäntöön tehdyt yksittäiset muutokset ovat vaikuttaneet tarkasteluajanjaksolla kansainvälistä suojelua hakeneiden ja saavien asemaan. Tämän lisäksi tutkimuksessa analysoidaan, onko muutoksilla ollut kumuloituvia yhteisvaikutuksia mainittujen henkilöiden asemaan ja millaisia nämä mahdolliset vaikutukset ovat. Tutkimuksessa myös tarkastellaan, vastaako Suomen nykyinen lainsäädäntö ja sen soveltamiskäytäntö Suomen perustuslain, kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan unionin lainsäädännön asettamia standardeja. Tutkimus valmistuu helmikuussa 2021.

4 Poliisin toimiala

4.1 Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa?

Poliisitoimen näkökulmasta ennakoitavina tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä huomioon tulisi ottaa maahanmuuton lisääntymisen ja ennustettavissa olevan kasvun myötä maahanmuuttajien tosiasialliset tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua yhteiskunnan toimintaan ja näin ehkäistä mahdollista syrjäytymistä, yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä ja jopa mahdollista radikalisoitumista tai hyväksikäytön kohteeksi joutumista. Tämä koskettaa niin eri sukupuolten välillä kuin yhdenvertaisuuskysymyksenä suhteessa kantasuomalaisiin. Näin myös ihmiskaupan torjuntaan ja sitä koskeviin lieveilmiöihin tulisi kiinnittää entisestään huomiota, koska ihmiskaupan kohteeksi joutuminen lisää riskiä joutua monenlaisen hyväksikäytön uhriksi. Poliisi pyrkii vahvistamaan myös ilman oleskeluoikeutta maassa oleskelevien mahdollisuuksia vapaaehtoiseen palaamiseen tai palautussopimukseen perustuvaan turvalliseen paluuseen kotimaahansa. Myös nuorten syrjäytymiseen, tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin kouluttautua, harrastaa ja mahdolliseen jengiytymiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tämän lisäksi koulujärjestelmän sukupuolittunutta rakennetta olisi syytä selvittää, jotta se huomioisi ja tukisi paremmin niin miessukupuolen kuin muun sukupuolisten kouluttautumista. Muun sukupuolisten tunnistaminen ja huomioon ottaminen on myös poliisihallinnossa kehittämistä edellyttävä seikka.

Selonteossa olisi yleisesti hyvä huomioida kiihtyvä teknologinen murros, disinformaation lisääntyminen sekä osaamisen ja työn murrokset, jotka muovaavat yhteiskuntaa ja sisältävät myös eriarvoistumisen riskin. Teknologisten palveluiden tosiasiallinen saatavuus, osaaminen ja sitä kautta mahdollisuudet osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan tulisi huomioida niin ikäihmisten kuin syr-

Lausunto

SM211289

21.01.2021

00.02.04

SMDno-2020-2876

jäytymisvaarassa olevien ihmisten osalta kuin myös maahanmuuttajien koututtamisessa.

Huomioitava myös, että hyvinvointi ja turvallisuus eivät jakaudu tasaisesti, jolloin alueellinen ja palveluiden tasa-arvoinen saatavuus sekä niiden turvaaminen korostuvat. Kasvukeskuksissa kasvavat hyvinvointi- ja tuloerot voivat johtaa asuinalueiden eriytymiseen ja harvaan asutuilla alueilla palveluiden vähenemiseen. Sisäisen turvallisuuden palvelut tasaavat eroja ihmisten ja väestöryhmien turvallisuudessa ja turvallisuuden kokemuksessa. Esimerkiksi poliisin palveluiden alueellinen turvaaminen sekä sisäisestä turvallisuudesta viestiminen on keskeinen tekijä viranomaisiin kohdistuvan luottamuksen sekä turvallisuuden ja turvallisuuden kokemuksen kannalta. Vaikka tilastollisesti rikollisuus on vähentynyt ja yhteiskunnan turvallisuuden voidaan katsoa parantuneen, on viranomaisten suorituskyky kuitenkin vaarassa heikentyä suhteessa turvallisuusongelmien monimutkaistumiseen ja ihmisten kohonneisiin turvallisuuteen kohdistuviin odotuksiin.

Yleisesti eriarvoistuminen ja syrjäytyminen ovat merkittäviä perinteisten turvallisuusuhkien kuten rikollisuuden ja sen uhriksi joutumisen taustatekijöitä. Väkivallan polttopisteessä ovat nuoret, rikollista elämää viettävät tai päihteiden ongelmakäyttäjät sekä miehet ja naiset, jotka kärsivät toistuvasta lähisuhdeväkivallasta. Viharikoksen uhriksi joutuu todennäköisimmin Suomessa syntynyt, etniseen tai kansalliseen vähemmistöön kuuluva Suomen kansalainen. Näin ollen voidaan sanoa, että turvallisuudessa ei myöskään sukupuolten välinen tasa-arvo toteudu. Toisaalta on hyvä kiinnittää huomiota käsitteisiin ja mitä tarkoitetaan sukupuolittuneella väkivallalla.

Poliisi torjuu turvallisuusuhkia myös laittomaan maahantuloon liittyvillä torjuntatoimenpiteillä ja eurooppalaisen neliportaisen maahanpääsyn valvontamallin mukaisesti jo ulkomailla ja lähtömaissa.

Erityisesti seksuaalisen hyväksikäyttöön liittyvässä ihmiskaupassa on paljon yhtymäkohtia naisiin kohdistuvaan väkivaltaan. Taustalla vaikuttavat samat epätasa-arvoa tuottavat rakenteet ja normit, minkä vuoksi on perusteltua tunnistaa myös yhteisiä toimenpiteitä ja tavoitteita molempien ilmiöiden ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Vuonna 2021 Naisiin kohdistuva väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta NAPE aloittaa uuden nelivuotisen toimintasuunnitelman valmistelun, ja tässä yhteydessä tullaan keskustelemaan myös yhtymäkohdista ihmiskaupan vastaiseen toimintaohjelmaan. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmassa muun muassa lisätään uhrien tukipalveluja sekä turvakotien paikkamäärää ja resursointia Euroopan neuvoston edellyttämälle tasolle. Tarkoituksena on myös perustaa itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä.

Viranomaistoiminnan kokeminen luotettavaksi, hyväksyttäväksi ja tasa-arvoisesti kohtelevaksi tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Tämä näkyy jossain määrin toisaalta oikeusjärjestelmän väärinkäyttönä ja toisaalta ylipäätään tasavertaisena mahdollisuutena saattaa asia oikeusjärjestelmän käsiteltäväksi, mikäli henkilöllä ei ole mahdollisuutta tuettuun oikeudenkäyntiin. Epäillyn oikeuksiin on viime aikoina kehitetty ja turvattu, kuten oikeusvaltiossa kuuluukin, mutta samassa määrin huomiota tulisi kiinnittää myös uhrin asemaan, todistajan suojeluun sekä sukupuolittuneisiin olettamuksiin esimerkiksi lastenhuoltoasioissa.

4.2 Mitkä mielestänne pitäisi olla kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet?

Marinin hallitusohjelman kirjausten mukaisesti henkilökohtaisen koskemattomuuden sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten vähentäminen. Erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentäminen. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseksi matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia parantaminen ja viranomaiskäytäntöjen vahvistaminen. Ihmiskaupan uhrin aseman parantaminen itse ihmiskaupparikosprosessin etenemisestä riippumatta. Väkivallan vastaista työtä kohdennetaan myös väkivaltataipumuksia itsessään tunnistavalle, kaikki sukupuolet huomioiden. Huomioitava on myös miehiin kohdistuvan väkivallan lisääntymisen ja sen ilmiöt kaikissa muodoissa.

4.3 Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä?

Suomen hallitus vahvistaa EU-tason työtä tasa-arvon hyväksi ja tuo esiin tekemäänsä kansallista tasa-arvotyötä EU-yhteistyössä. Suomi pitää tärkeänä, että EU lisää työtään kaikkea naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi toimeenpannaan täysimääräisesti Euroopan unionin kaikessa toiminnassa. Suomi on mukana omalta osaltaan ennalta ehkäisemässä laitonta maahantuloa niin lähtö- kuin kohdemaisakin sekä tukemassa ihmiskaupan vastaista työtä.

Poliisin osalta kansainvälisessä toimintaympäristössä erityisesti tiedonvaihto on keskeisellä sijalla. Viranomaiset huolehtivat vastuunjaosta ja yhteistyöstä sekä suomalaisten että kansainvälisten toimijoiden kesken niin, että tiedonvaihdon ja ennalta estävän toiminnan tarpeet otetaan huomioon. Rajat ylittävään rikollisuuteen puututaan toimivalla kansallisella ja kansainvälisellä viranomaisyhteistyöllä. Osaamista vahvistetaan myös hybridiuhkien tunnistamisessa ja torjunnassa.

4.4 Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi?

Poliisitoimen osalta viitataan tässä hallitusohjelman kirjauksiin, joiden mukaan muun muassa toteutetaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus, jossa lähtökohtina ovat koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Muutetaan rikoslain raiskausmääritelmä suostumuksen puutteeseen perustuvaksi oikeusturvasta huolehtien. Laajennetaan seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten palvelutarjontaa ja valtakunnallista kattavuutta. Tärkeimpien väkivalta- ja seksuaalirikosten rangaistavuutta arvioidaan niin, että rangaistukset ovat oikealla tasolla sekä suhteessa teon vahingollisuuteen että muista rikoksista langetettaviin rangaistuksiin.

Hallitusohjelmassa on kirjattuna myös lähestymiskieltoon liittyvän lainsäädännön uudistaminen turvaamaan paremmin uhrin oikeudet ja oikeussuoja. Tämän lisäksi olisi arvioitava lainsäädännölliset mahdollisuudet teknisen valvonnan käyttämiseen uhrin oikeuksien paremmaksi toteuttamiseksi. Kannatettava pidetään myös säätämistä koventamisperusteeksi rikoslain 6 luvun 5 §:n mukaisesti rikoksen tekeminen sukupuoleen perustuvasta vaikuttimesta.

5 Siviilikriisinhallinta

Siviilikriisinhallinnan osalta nostetaan esille se, että selonteossa olisi hyvä huomioida myös siviilikriisinhallinnan osalta Suomen kansalliset tavoitteet YK TN 1325 (Naiset, rauha ja turvallisuus) -päätöslauselman osalta sekä Suomen työ tasa-arvon edistämiseksi kansainvälisen siviilikriisinhallintatoiminnan kautta.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Johtava asiantuntija

Hanne Huvila

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 21.01.2021 klo 23:06. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Tiedoksi

Sisäministeri Ohisalo
Valtiosihteeri Parviainen
Erityisavustajat Kerman ja Laaksonen